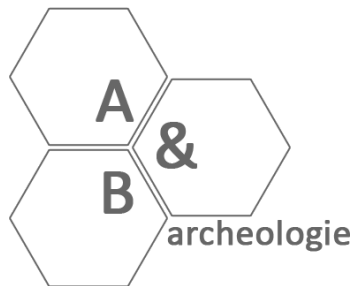

Nota Dilbeek Assestraat 33

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE, Sander DEBRABANDERE en Paulien FONTEYN

16-8-2022

Titel: Nota Dilbeek Assestraat 33

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke, Sander Debrabandere en Paulien Fonteyn

Projectcode bureauonderzoek: 2021D96

Projectcode landschappelijk booronderzoek: 2022C368

Projectcode proefsleuvenonderzoek: 2022C367

Intern projectnummer: 2022.047

Locatiegegevens: Vlaams-Brabant, Dilbeek, Sint-Ulriks-Kapelle, Assestraat 33/Hoppeweg

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 139444,61 en Y: 174548,48; X: 139604,14 en Y: 174627,70

Oppervlakte plangebied: ca. 3.660m²

Kadastergegevens: Dilbeek, afdeling 3, sectie A, percelen 235N13 en 235P13

Topografische kaart: /

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Sander Debrabandere (assistent-archeoloog), Paulien Fonteyn (erkend archeoloog) en initiatiefnemer

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 16/08/2022

© Acke & Bracke bv, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke-waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	5
1.1. WETTELIJK KADER	5
1.1.1. VRAAGSTELLINGEN	5
1.1.2. RANDVOORWAARDEN	6
1.2. WERKWIJZE EN STRATEGIE	7
1.2.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	7
1.2.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	8
1.2.3. ADVIES SPECIALISTEN	8
1.2.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	8
1.2.5. SELECTIE BRONNEN	8
2. LANDSCHAPPELIJKE BORINGEN	9
2.1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	9
2.1.1. VRAAGSTELLING	9
2.1.2. RANDVOORWAARDEN	9
2.1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	9
2.2. ASSESSMENT	11
2.2.1. LANDSCHAPPELIJKE RESULTATEN	11
2.2.2. ASSESSMENT VONDSTEN	16
2.2.3. ASSESSMENT STALEN	16
2.2.4. ASSESSMENT CONSERVATIE	16
2.3. SYNTHESE	17
2.3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	17
2.3.2. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	17
3. PROEFSLEUVENONDERZOEK	18
3.1. BESCHRIJVEND GEDEELTE	18
3.1.1. VRAAGSTELLING	19
3.1.2. RANDVOORWAARDEN	19
3.1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	20
3.2. ASSESSMENT	21
3.2.1. AARDKUNDIGE OPBOUW	21
3.2.2. ASSESSMENT SPOREN	25
3.2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	28
3.2.4. ASSESSMENT STALEN	28
3.2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE	28
3.2.6. DATERING EN INTERPRETATIE	28
3.3. SYNTHESE	29
3.3.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	29
3.3.2. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	29

4.	<u>SAMENVATTING</u>	<u>31</u>
5.	<u>BIBLIOGRAFIE</u>	<u>32</u>
6.	<u>BIJLAGES</u>	<u>33</u>

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Assestraat/Hoppeweg te Sint-Ulriks-Kapelle (deelgemeente van Dilbeek, provincie Vlaams-Brabant), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota¹ bestond enkel uit een bureauonderzoek. In het programma van maatregelen was opgenomen dat een landschappelijk booronderzoek (en indien nodig een archeologisch booronderzoek en/of proefputtenonderzoek in functie van steentijd artefactensites) en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd dienden te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit uitgesteld vooronderzoek beschreven.

1.1.1. Vraagstellingen

In het programma van maatregelen van de bureaustudie² werden volgende onderzoeksvragen opgenomen:

- Met betrekking tot het landschappelijk bodemonderzoek
 - Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?
 - Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?
 - Zijn er aanwijzingen voor een verstoorde ondergrond? Valt deze af te bakenen?
 - Zijn er indicaties voor steentijdgevoelige zones binnen het plangebied?
- Met betrekking tot het verkennend archeologisch booronderzoek:
 - Is er potentieel voor steentijdvindplaatsen binnen het projectgebied?
 - Zo ja, in welke zones en op welke dieptes situeren deze zich?
 - Welk vervolgetraject kan worden uitgestippeld, rekening houdend met behoud in situ en ex situ?
- Met betrekking tot het waarderend archeologisch booronderzoek:
 - Is er potentieel voor steentijdconcentraties binnen het projectgebied?
 - Zo ja, in welke zones en op welke dieptes situeren deze zich?
 - Worden de vindplaatsen bedreigd door de geplande werkzaamheden? Zijn er mogelijkheden tot behoud in situ of ex situ?
 - Welk vervolgetraject blijkt noodzakelijk?

¹ Claesen et al. 2021a; 2021b.

² Claesen et al. 2021b, 6, 8-10.

- Met betrekking tot het proefsleuvenonderzoek:
 - In hoeverre is de bodemopbouw intact, dan wel verstoord?
 - Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
 - Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
 - Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden? Zijn er tekenen van erosie?
 - Zijn er sporen aanwezig? Zo ja:
 - Geef een beknopte beschrijving
 - Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
 - Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
 - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
 - Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de occupatie?
 - Werd er een waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld? Zo ja:
 - Kunnen de archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
 - Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
 - Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
 - Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
 - Is er vervolgonderzoek noodzakelijk?

1.1.2. Randvoorwaarden

Het terrein was voor de aanvang van het onderzoek vrij van obstakels. Het vooronderzoek kon onder gunstige omstandigheden plaatsvinden.

1.2. Werkwijze en strategie

1.2.1. Motivering onderzoeksstrategie

Op basis van het bureauonderzoek werd in het programma van maatregelen van de archeologienota een verder vooronderzoek opgelegd in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek (indien nodig gevolgd door een verkennend en waarderend booronderzoek en een proefputtenonderzoek in functie van steentijd artefactensites) en een proefsleuvenonderzoek, in een uitgesteld traject. Het onderzoek dient uitgevoerd te worden volgens de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en de voorwaarden opgenomen in het programma van maatregelen horende bij de archeologienota. De erkende archeoloog kan enkel mits gefundeerde motivatie afwijken van sommige van deze bepalingen en voorwaarden.

In eerste instantie werd een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd op het terrein. Dit onderzoek vond plaats op woensdag 3 augustus 2022. In totaal werden vijf boringen geplaatst, verspreid over het volledige terrein. Hierbij werd vastgesteld dat de toplaag moeilijk doordringbaar was over quasi het volledige terrein vanwege de aanwezigheid van puinhoudende lagen en wortels. Hierdoor dienden drie van de boringen gestaakt te worden in de Ap-horizont. De overige twee boringen vertonen een gelijkaardige Ap-Bt-bodemopbouw. Er werden geen afdoende indicaties aangeboord voor steentijdgevoelige zones, waardoor geen verder booronderzoek werd uitgevoerd. Wel zouden eventueel sites met grondsporen aanwezig kunnen zijn in de top van de Bt-horizont. Mogelijk komen echter eveneens verstoorde zones voor.

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op maandag 8 augustus 2022. Het sleuvenplan zoals opgenomen in het programma van maatregelen bij de bureaustudie voorzag in de aanleg van vier noordoost-zuidwest georiënteerde proefsleuven. Dit plan werd gedeeltelijk aangepast naar de terreinomstandigheden. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie werden de sleuven opnieuw gedicht.

Het plangebied had een oppervlakte van ca. 3.660m². Hiervan werd ca. 411m² (11,2%) onderzocht door middel van proefsleuven en kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee net niet behaald. Het proefsleuvenonderzoek kon echter wel een duidelijk beeld werpen op het archeologisch potentieel van de site, dat in dit geval negatief bleek te zijn.

Het onderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk. Aangezien alle metingen gebeurden met een GPS-aangestuurd systeem met precisie van 1cm werd voorafgaand het veldwerk geen hoofdmeetsysteem aangelegd. Elke proefsleuf werd beschouwd als een individuele werkput. De sleuven en de storten werden onderzocht met een metaaldetector van het type XP Deus. Dit leverde geen relevant vondstmateriaal op. Het archeologisch vlak werd opgeschoond. Hierbij werden louter recente verstoringen geregistreerd. Alle sleuven, sporen en profielen kregen een uniek nummer, werden beschreven en geregistreerd via foto's en opmetingen. De foto's werden genomen met een camera van het merk Nikon COOLPIX W300.

Relevante delen van de putwandprofielen werden opgeschoond en geregistreerd als referentieprofiel. In totaal werden drie profielen geplaatst, verspreid over het volledige terrein, waarbij algemeen een A-Bt sequentie werd vastgesteld.

1.2.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd een bureauonderzoek uitgevoerd waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd werden. Hierbij werd een programma van maatregelen opgesteld volgens het principe van een uitgesteld traject. Het landschappelijk booronderzoek vond plaats op 3 augustus 2022 en werd uitgevoerd door erkend archeoloog Paulien Fonteyn. Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op maandag 8 augustus 2022. Het kraanwerk werd uitgevoerd door SA Grondwerken. Maarten Bracke trad op als erkend archeoloog, Paulien Fonteyn als veldwerkleider en assistent-aardkundige en Sander Debrabandere als assistent-archeoloog. De proefsleuven werden ingemeten door erkend archeoloog Paulien Fonteyn, waarna de verkregen GPS-gegevens werden verwerkt tot bruikbaar kaartmateriaal.

1.2.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.2.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.2.5. Selectie bronnen

De bekrachtigde archeologienota³ van deze site werd als voornaamste bron aangewend.

³ Claesen et al. 2021a; 2021b.

2. Landschappelijke boringen

2.1. Beschrijvend gedeelte

In het programma van maatregelen bij de bureaustudie werd het volgende opgenomen met betrekking tot het landschappelijk booronderzoek: *‘Om de bodemopbouw van de percelen te achterhalen is het noodzakelijk een **landschappelijk booronderzoek** uit te voeren. De landschappelijke boringen dienen verspreid over het terrein aangelegd te worden om te bekijken of er (deels) bewaarde bodems aanwezig zijn op het terrein. Indien dit het geval is kan er steentijd verwacht worden en dient er mogelijk een verkennend archeologisch booronderzoek, waaronder archeologisch boor- / proefputtenonderzoek plaats te vinden. Het landschappelijk booronderzoek wordt uitgevoerd met een edelmanboor met een kop van 7cm. De boringen worden verspreid over het terrein geplaatst, met een voldoende aantal om de bodemkundige situatie te begrijpen (een minimum van 10 boringen per hectare). Tijdens dit onderzoek staat het vrij aan de bodemkundige om meer boringen te plaatsen indien dit nodig is voor een goed begrip van de bodemopbouw of het in kaart brengen van eventuele verstoring.’*⁴

2.1.1. Vraagstelling

In het programma van maatregelen van de bureaustudie⁵ werden volgende onderzoeksvragen opgenomen met betrekking tot het landschappelijk bodemonderzoek:

- Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?
- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?
- Zijn er aanwijzingen voor een verstoorde ondergrond? Valt deze af te bakenen?
- Zijn er indicaties voor steentijdgevoelige zones binnen het plangebied?

2.1.2. Randvoorwaarden

Het landschappelijke booronderzoek kon in goede omstandigheden uitgevoerd worden, conform het programma van maatregelen.

2.1.3. Werkwijze en strategie

Uit het bureauonderzoek kwam naar voor dat landschappelijke boringen uitgevoerd dienden te worden om de aardkundige opbouw van het plangebied te onderzoeken, om na te gaan of er een paleobodem aanwezig is op het terrein en om de verstoringsgraad binnen het plangebied te bepalen. Landschappelijk booronderzoek omvat immers de kartering van de aard, topografie, morfologie en

⁴ Claesen et al. 2021b, 7.

⁵ Claesen et al. 2021b, 6.

conservering van de ondergrond in functie van de reconstructie van de aardkundige opbouw binnen het projectgebied. Bij het onderzoek werd het programma van maatregelen horende bij de bekrachtigde archeologienota gevolgd. De boringen werden uitgevoerd met een edelmanboor met diameter van 7cm. De boorprofielen werden gefotografeerd en beschreven per aardkundige eenheid.

Tijdens het booronderzoek werden geen sporen of vondsten aangetroffen. Bijgevolg is er geen nood aan conservatie. Er werden geen stalen genomen. Het veldwerk vond plaats op woensdag 3 augustus 2022 en werd uitgevoerd door erkend archeoloog en assistent-aardkundige Paulien Fonteyn in goede weersomstandigheden.

2.2. Assessment

2.2.1. Landschappelijke resultaten

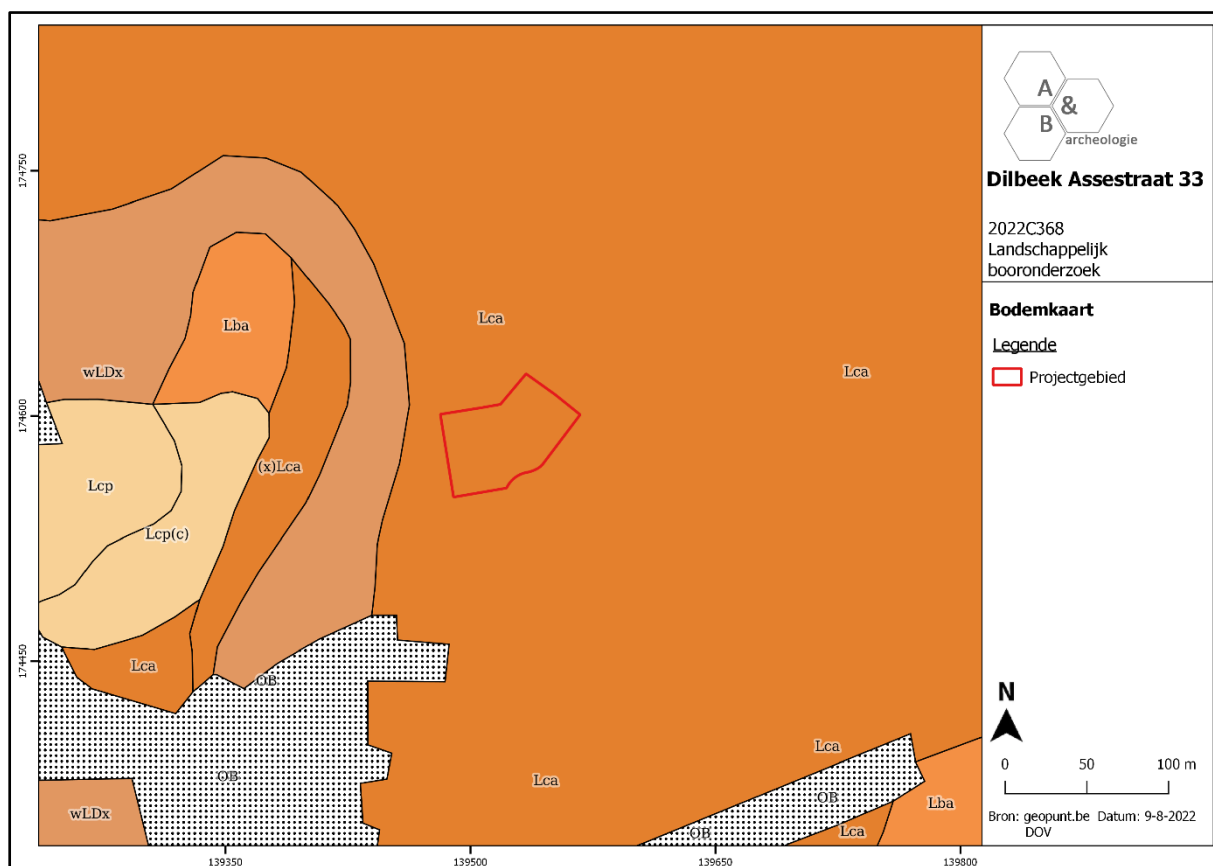
De bredere landschappelijke context van het projectgebied werd reeds uitvoerig geschetst in het bureauonderzoek⁶.

Binnen het plangebied wordt op de bodemkaart een matig droge zandleembodem met textuur B-horizont (type Lca) aangegeven. Bij dergelijke bodems rust de Ap-horizont meteen op de textuur B-horizont, die is aangereikt met klei en sesquioxiden. De B-horizont bestaat uit een bruine, zware zandleem. In vele gevallen komt een substraat voor op wisselende diepte. Roestverschijnselen komen voor vanaf 80 à 120cm.

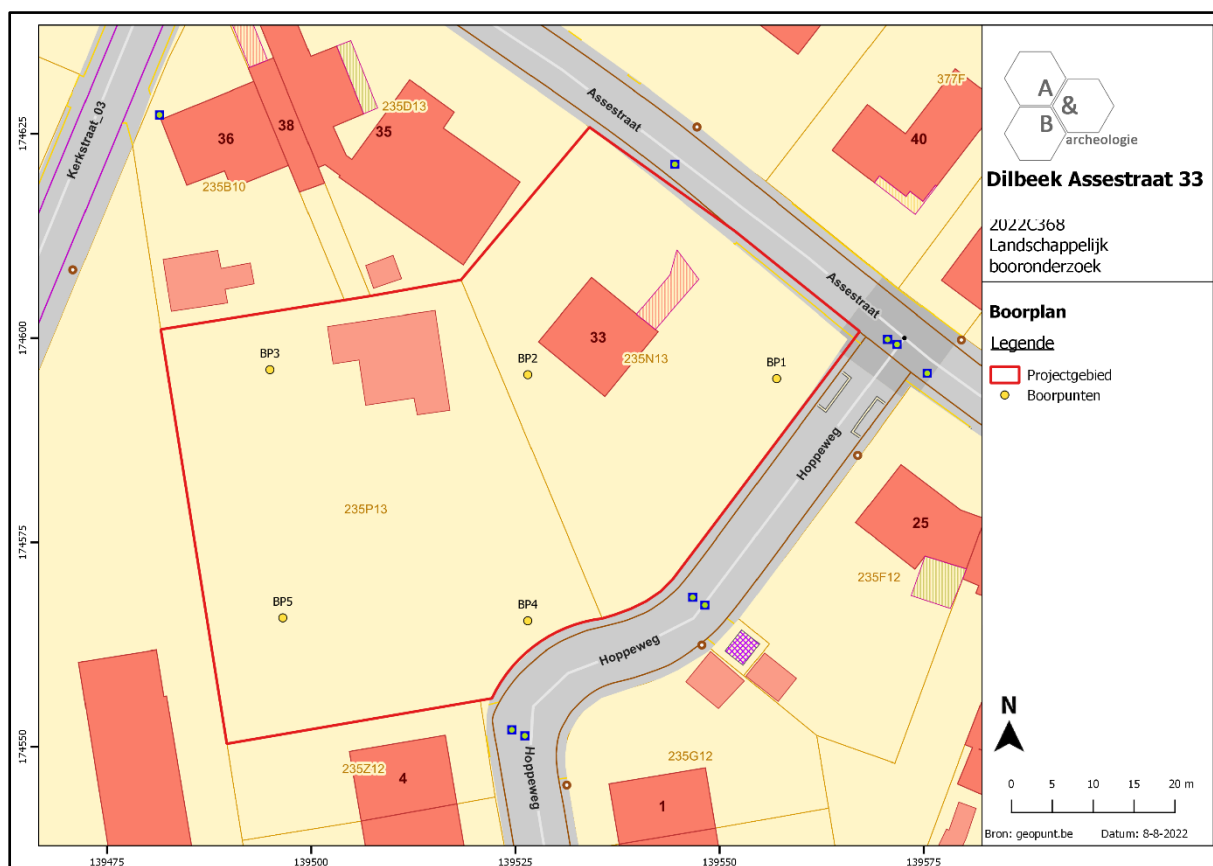
Het landschappelijk booronderzoek toonde aan dat binnen het plangebied een moeilijk doordringbare bovengrond met grof puin en dense beworteling voorkomt, waardoor drie boringen (BP1, BP2 en BP5) gestaakt dienden te worden in de top laag. BP1 en BP5 vertoonden bovenaan een zuivere Ap-horizont, terwijl ter hoogte van BP2 een vermengde laag, bestaande uit verspitte teelaarde, vermengd met de onderliggende Bt-horizont, voorkwam in de bovengrond. Gezien deze drie boringen gestaakt dienden te worden, blijft het verdere bodemprofiel onbepaald. BP3 en BP4, respectievelijk gesitueerd in het noordwesten en zuiden van het plangebied, konden echter wel tot op grotere diepte uitgevoerd worden. Ter hoogte van deze boringen werd onder de ca. 35cm dikke Ap-horizont een bruine gekleurde, zwaar zandlemige Bt-horizont vastgesteld. Deze werd bleker bij toenemende diepte (vanaf ca. 75 à 85cm). Ter hoogte van BP3 werden op een diepte van ca. 95cm glauconiethoudende zanden aangeboord. Deze behoren tot de Tertiaire Formatie van Gent.

De landschappelijke boringen tonen aan dat binnen het plangebied inderdaad matig droge zandleembodems met textuur B-horizont voorkomen. Over een deel van het terrein kon de bodemopbouw echter niet nader onderzocht worden door de aanwezigheid van ondoordringbare lagen. Gezien de bodem een matige bewaring kent, werd geen verder archeologisch booronderzoek uitgevoerd. Sites met grondsporen kunnen echter voorkomen in de top van de Bt-horizont. Er werd dan ook een verder proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.

⁶ Claesen et al. 2022, 11-18.

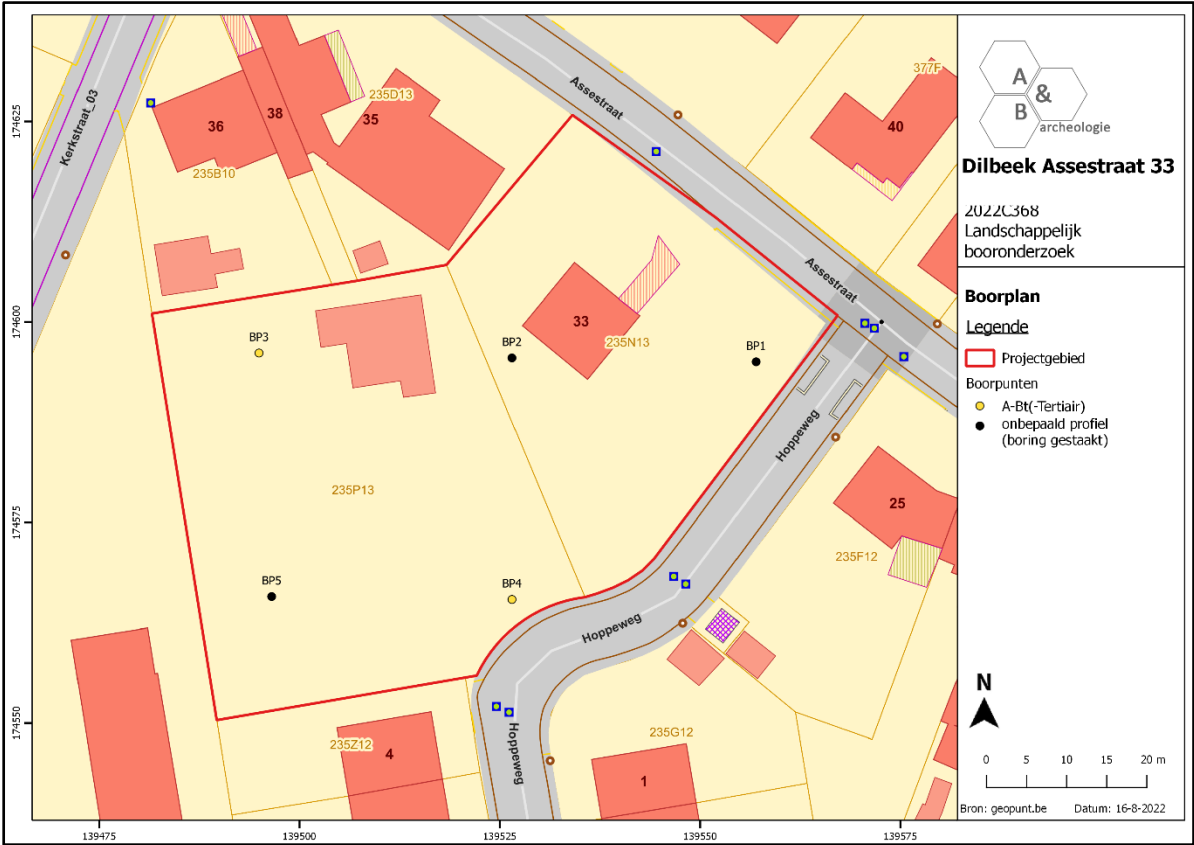
Figuur 1 Uitsnede uit de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV).

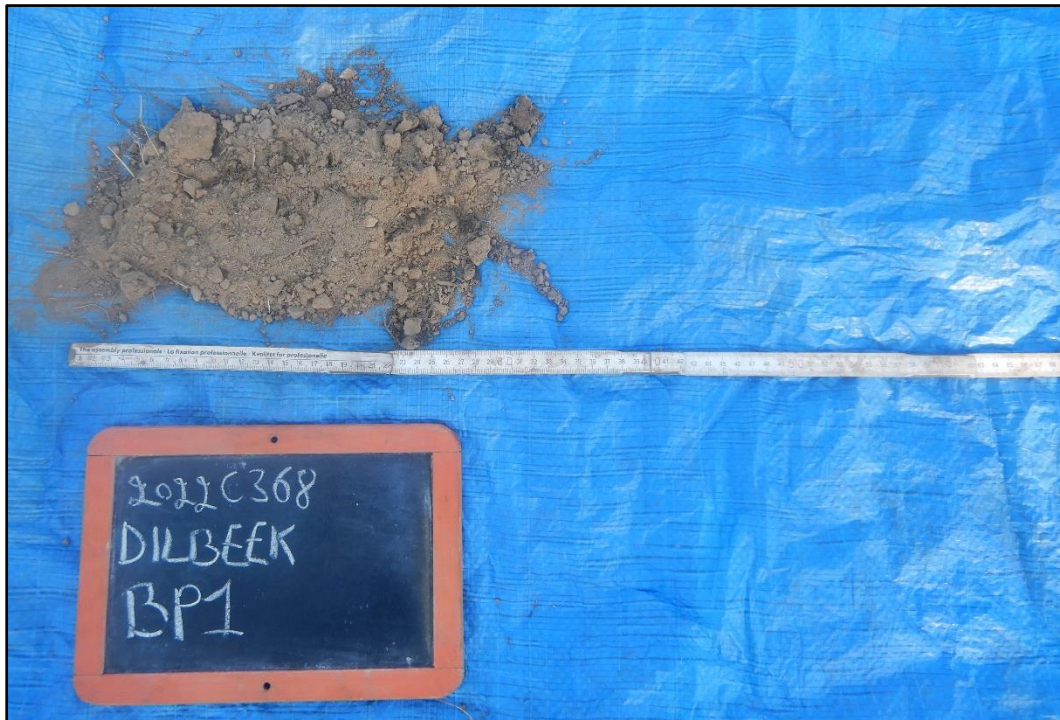
Figuur 2 Aanduiding van de landschappelijke boringen op het GRB (bron: geopunt).

Figuur 3 Aanduiding van de landschappelijke boringen op de orthofoto van 2021 (bron: geopunt).

Figuur 4 Aanduiding van de landschappelijke boringen op het GRB met weergave van het aangeboorde bodemprofiel (bron: geopunt.be)

Figuur 5 Zicht op boring 1, gestaakt door de aanwezigheid van grof puin in de Ap-horizont.

Figuur 6 Zicht op boring 2 (gestaakt) met vermengde toplaag.

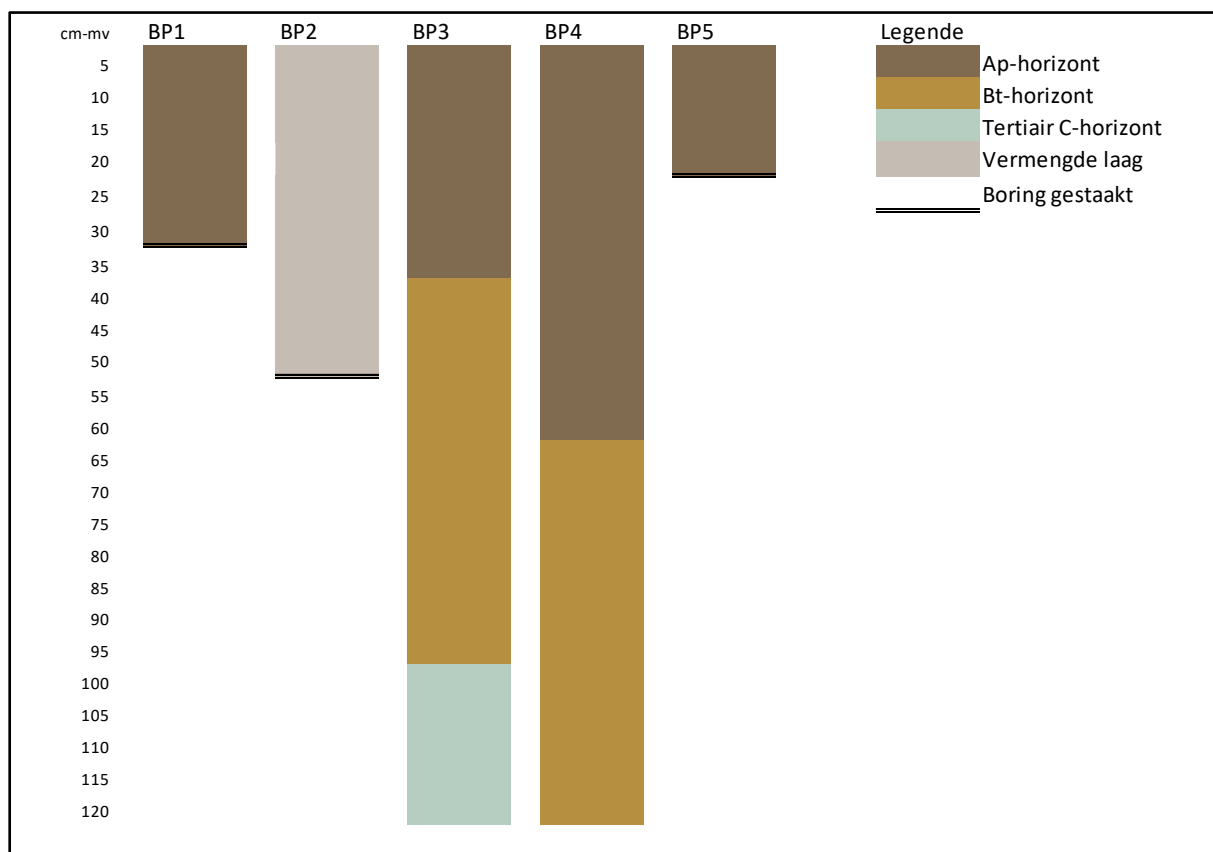
Figuur 7 Zicht op boring 3 met A-Bt-Tertiair C bodemprofiel.

Figuur 8 Zicht op boorsequentie 4 met A-Bt bodemprofiel.

Figuur 9 Zicht op boring 5, gestaakt door de aanwezigheid van grof puin in de Ap-horizont.

Figuur 10 Grafische weergave van de boorprofielen.

2.2.2. Assessment vondsten

Niet van toepassing. Er werden geen vondsten aangetroffen tijdens het landschappelijk booronderzoek.

2.2.3. Assessment stalen

Niet van toepassing. Er werden geen stalen genomen tijdens het landschappelijk booronderzoek.

2.2.4. Assessment conservatie

Niet van toepassing.

2.3. Synthese

2.3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Het landschappelijk booronderzoek toonde aan dat binnen het plangebied matig droge zandleembodems met A-Bt profiel voorkomen. Er werden geen afdoende indicaties aangetroffen voor mogelijk bewaarde steentijdsites. Er werd dan ook geen verder vooronderzoek gericht op steentijd uitgevoerd. Wel kunnen sites met grondsporen aanwezig zijn binnen de grenzen van het plangebied. Deze bevinden zich in de top van de Bt-horizont, op een diepte vanaf ca. 35cm onder het huidige maaiveldniveau. Mogelijk heeft de voormalige bebouwing reeds een impact gehad op het bodemarchief. In verschillende zones werden immers ondoordringbare puinhoudende pakketten aangeboord. Het is onzeker of de verstoring tot in de Bt-horizont reikt. Het proefsleuvenonderzoek dient hierin meer inzicht te verschaffen.

2.3.2. Beantwoording onderzoeksvragen

In het programma van maatregelen van de bureaustudie⁷ werden volgende onderzoeksvragen opgenomen met betrekking tot het landschappelijk bodemonderzoek:

- Wat is de bodemkundige opbouw van het terrein?

Tijdens het landschappelijk booronderzoek werden op het terrein matig droge zandleembodems zonder profielontwikkeling vastgesteld.

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?

Ter hoogte van BP1, BP2 en BP5 werd een ondoordringbare bovengrond met grof puin of dense beworteling vastgesteld. De boringen dienden gestaakt te worden in de Ap-horizont (BP1 en BP5) of de vermengde toplaag (BP2). Ter hoogte van BP en BP4 kon echter wel een volledige sequentie bekomen worden. De bodem bestaat hier uit een ca. 35cm dikke Ap-horizont, die bestaat uit een donkerbruine zandleem. Onderliggend komt meteen de geelbruine, zwaar zandlemige Bt-horizont voor, die bleker wordt bij toenemende diepte. Ter hoogte van BP3 werden op een diepte van ca. 95cm glauconiethoudende zanden aangeboord. Deze behoren tot de Tertiaire Formatie van Gent.

- Zijn er aanwijzingen voor een verstoorde ondergrond? Valt deze af te bakenen?

Mogelijk wijzen de ondoordringbare pakketten op verstoring in de ondergrond. Het is echter niet duidelijk tot op welke diepte deze verstoring aanwezig is. Het proefsleuvenonderzoek dient hierin meer inzicht te verschaffen.

- Zijn er indicaties voor steentijdgevoelige zones binnen het plangebied?

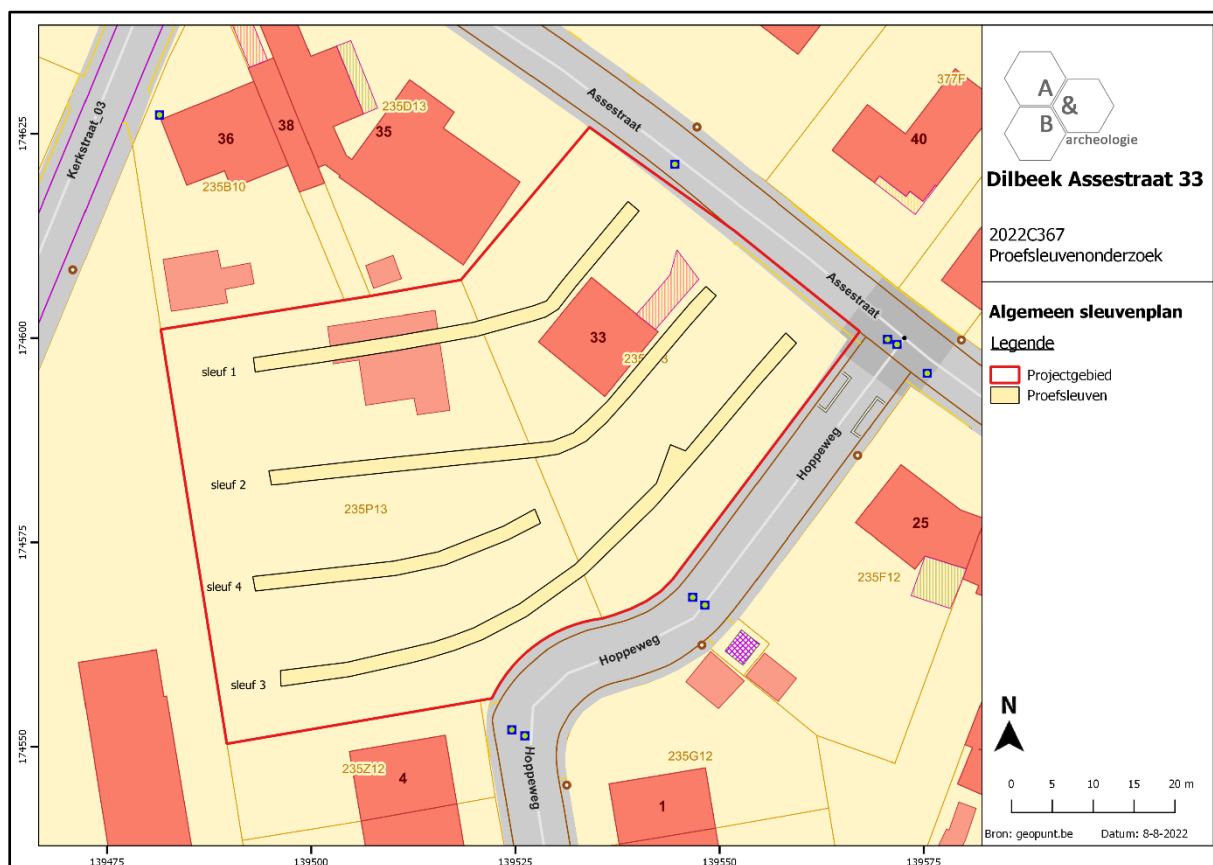
Neen, er werden geen afdoende indicaties voor steentijdgevoelige zones aangeboord.

⁷ Claesen et al. 2021b, 6.

3. Proefsleuvenonderzoek

3.1. Beschrijvend gedeelte

Om na te gaan of sites met grondsporen aanwezig zijn binnen de grenzen van het onderzoeksgebied werd in het programma van maatregelen bij de bureaustudie een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven opgelegd.

Figuur 11 Algemeen sleuvenplan, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

3.1.1. Vraagstelling

In het programma van maatregelen van de bureaustudie⁸ werden volgende onderzoeksvragen opgenomen met betrekking tot het proefsleuvenonderzoek:

- In hoeverre is de bodemopbouw intact, dan wel verstoord?
- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden? Zijn er tekenen van erosie?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja:
 - o Geef een beknopte beschrijving
 - o Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
 - o Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
 - o Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
 - o Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
 - o Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de occupatie?
- Werd er een waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld? Zo ja:
 - o Kunnen de archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
 - o Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
 - o Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
 - o Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Is er vervolgonderzoek noodzakelijk?

3.1.2. Randvoorwaarden

Het proefsleuvenonderzoek kon gebeuren in goede omstandigheden, conform het programma van maatregelen bij de bureaustudie. De oriëntatie van de proefsleuven werd enigszins aangepast naar de terreinomstandigheden.

⁸ Claesen et al. 2021b, 9-10.

3.1.3. Werkwijze en strategie

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op maandag 8 augustus 2022. Het sleuvenplan zoals opgenomen in het programma van maatregelen bij de bureaustudie voorzag in de aanleg van vier noordoost-zuidwest georiënteerde proefsleuven. Dit plan werd gedeeltelijk aangepast naar de terreinomstandigheden. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie werden de sleuven opnieuw gedicht.

Het plangebied had een oppervlakte van ca. 3.660m². Hiervan werd ca. 411m² (11,2%) onderzocht door middel van proefsleuven en kijkvensters. De vooropgestelde dekkinggraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee net niet behaald. Het proefsleuvenonderzoek kon echter wel een duidelijk beeld werpen op het archeologisch potentieel van de site, dat in dit geval negatief bleek te zijn.

Het onderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk. Aangezien alle metingen gebeurden met een GPS-aangestuurd systeem met precisie van 1cm werd voorafgaand het veldwerk geen hoofdmeetsysteem aangelegd. Elke proefsleuf werd beschouwd als een individuele werkput. De sleuven en de storten werden onderzocht met een metaaldetector van het type XP Deus. Dit leverde geen relevant vondstmateriaal op. Het archeologisch vlak werd opgeschoond. Hierbij werden louter recente verstoringen geregistreerd. Alle sleuven, sporen en profielen kregen een uniek nummer, werden beschreven en geregistreerd via foto's en opmetingen. De foto's werden genomen met een camera van het merk Nikon COOLPIX W300.

Relevante delen van de putwandprofielen werden opgeschoond en geregistreerd als referentieprofiel. In totaal werden drie profielen geplaatst, verspreid over het volledige terrein, waarbij algemeen een A-Bt sequentie werd vastgesteld.

Bij de aanleg van de proefsleuven werd het vlak stelselmatig verdiept naar de Bt-horizont. Het archeologisch niveau bevond zich in de top van deze horizont, vanaf ca. 35 à 60cm onder het huidige maaiveldniveau, op een diepte van ca. +49,9m TAW in het noordoosten en +51,5m TAW in het zuidwesten. Het archeologisch vlak helt net als het maaiveld af van zuidwest naar noordoost.

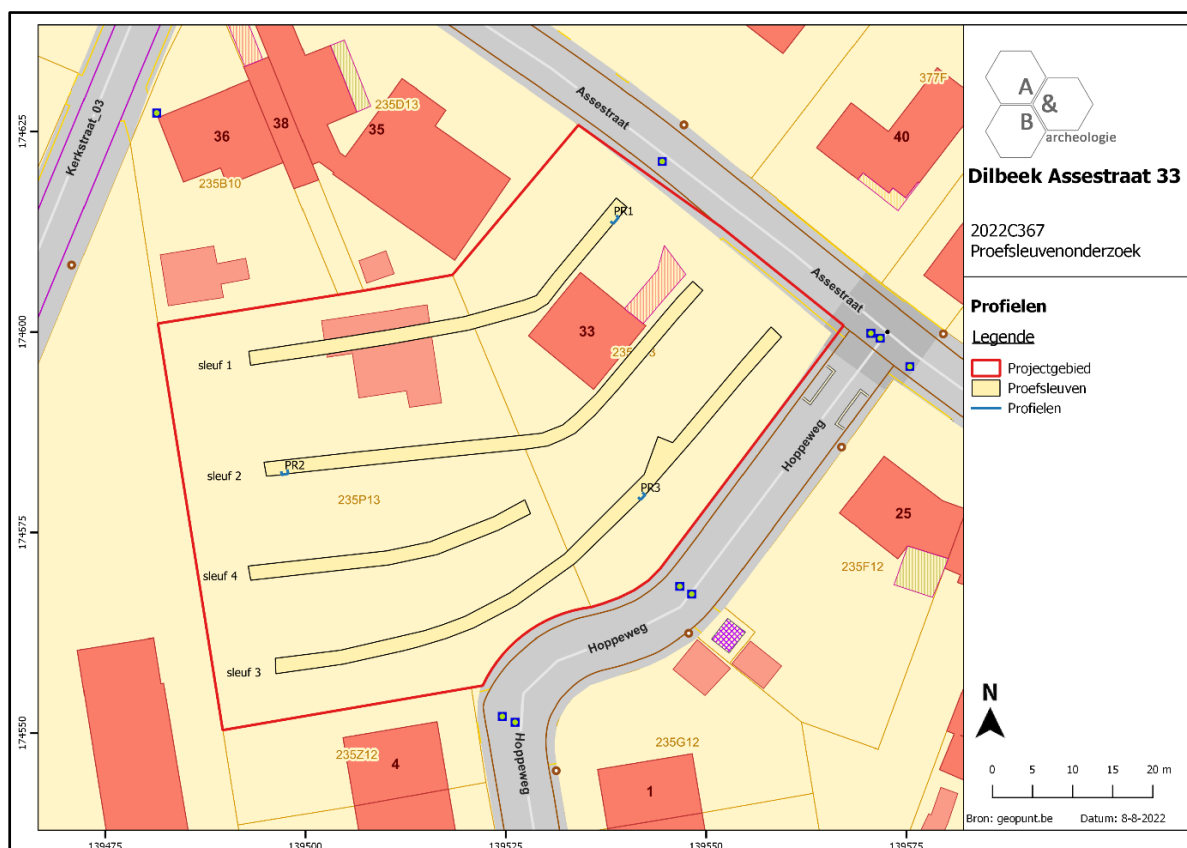
3.2. Assessment

3.2.1. Aardkundige opbouw

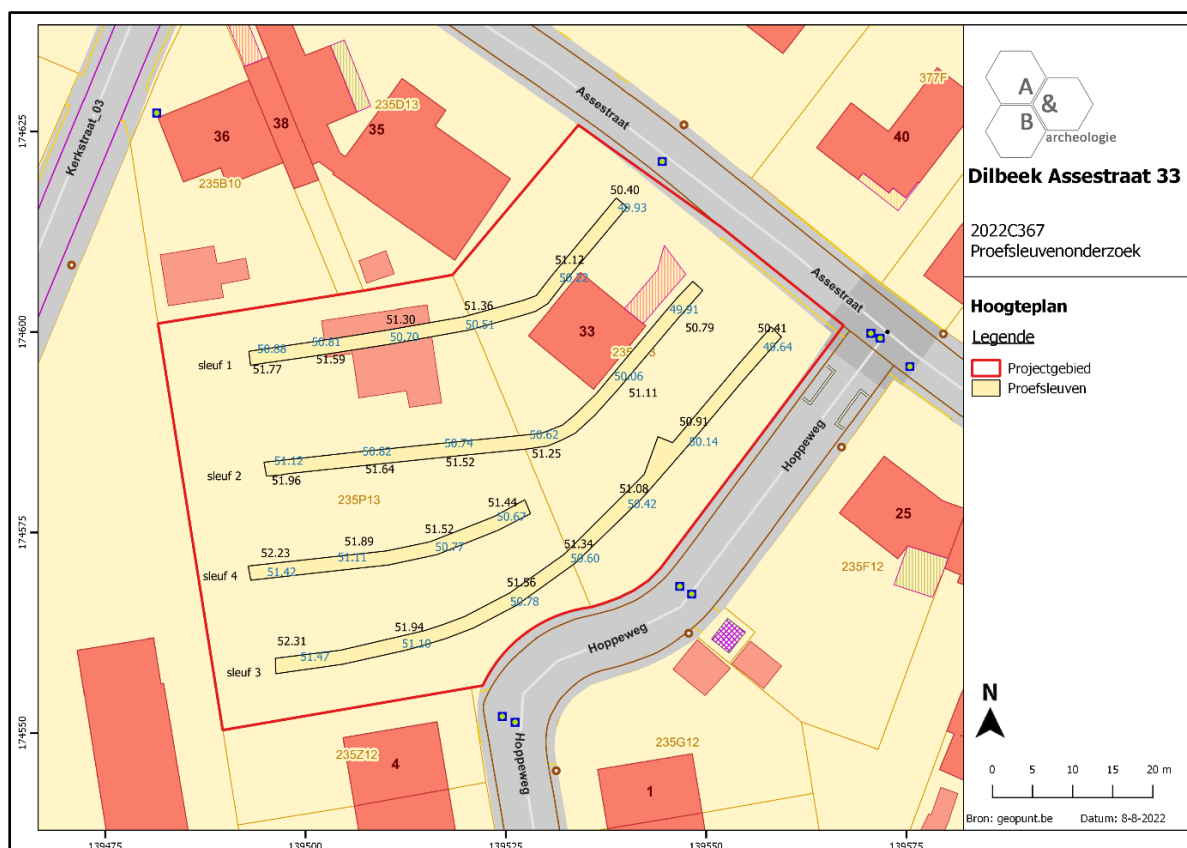
Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd de aardkundige opbouw van het terrein bepaald door de aanleg van drie referentieprofielen. De waarnemingen uit het onderzoek komen grotendeels overeen met de karteringen op de bodemkaart en met de resultaten van het landschappelijk booronderzoek.

Ter hoogte van profiel 1, in het noordoosten van het plangebied, werd bovenaan een ca. 40cm dikke, donkerbruingrijze Ap-horizont vastgesteld. Onderliggend kwam een bruine Bt-horizont voor, die bestond uit een zware zandleem, en waarbinnen roestverschijnselen voorkwamen meteen onder de teelaarde. De Bt-horizont kleurt bleker bij toenemende diepte. In profiel 2, in het westen van het terrein, werd onder de ca. 40cm dikke, donkerbruingrijze Ap-horizont een ca. 20cm dikke overgangshorizont, vermoedelijk te interpreteren als Ap2-horizont vastgesteld. Deze horizont kende een bruinige kleur en bestond uit een zandlemig materiaal waarbinnen baksteenspikkels konden worden opgemerkt. Op een diepte van ca. 60cm werd de Bt-horizont vastgesteld. Deze bestond ook hier uit een bruine, zware zandleem die bleker werd in de diepte. Ter hoogte van profiel 3 werd tot slot een ca. 50cm dikke Ap-horizont aangetroffen bovenaan het profiel. De Bt-horizont bevond zich meteen onder de teelaarde en bestond opnieuw uit een bruine, zware zandleem die bleker werd in de diepte en waarbinnen roestverschijnselen voorkwamen. In het uiterste zuidwestelijke deel van het terrein werden bij het proefsleuvenonderzoek tertiaire opduikingen van blauwgrijze klei en grindrijke zanden vastgesteld.

Bij de aanleg van de proefsleuven werd het vlak stelselmatig verdiept naar de Bt-horizont. Het archeologisch niveau bevond zich in de top van deze horizont, vanaf ca. 35 à 60cm onder het huidige maaiveldniveau, op een diepte van ca. +49,9m TAW in het noordoosten en +51,5m TAW in het zuidwesten. Het archeologisch vlak helt net als het maaiveld af van zuidwest naar noordoost.

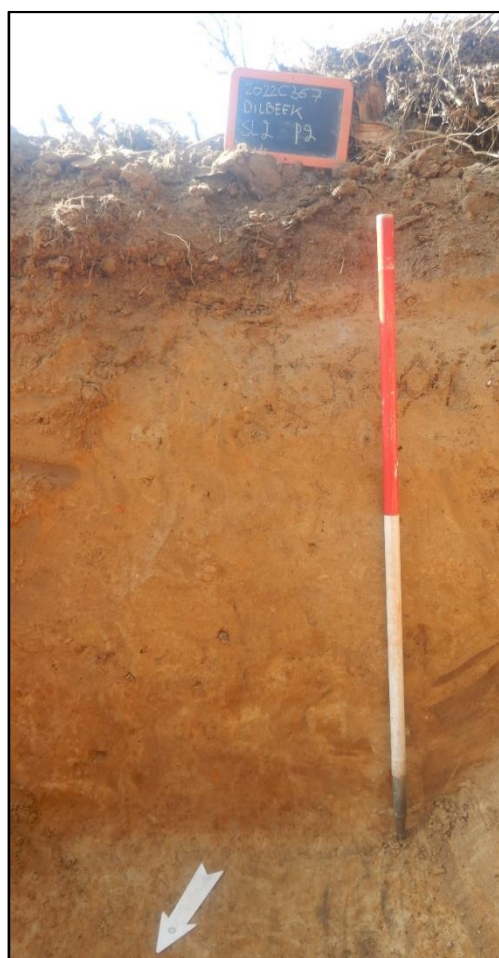
Figuur 12 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de referentieprofielen, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

Figuur 13 Algemeen sleuvenplan met hoogte-indicaties van het maaiveldniveau (zwart) en het archeologisch vlak (blauw), geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Profiel 1 in sleuf 1, in het noordoosten van het plangebied.

Figuur 15 Profiel 2 in sleuf 2, in het westen van het plangebied.

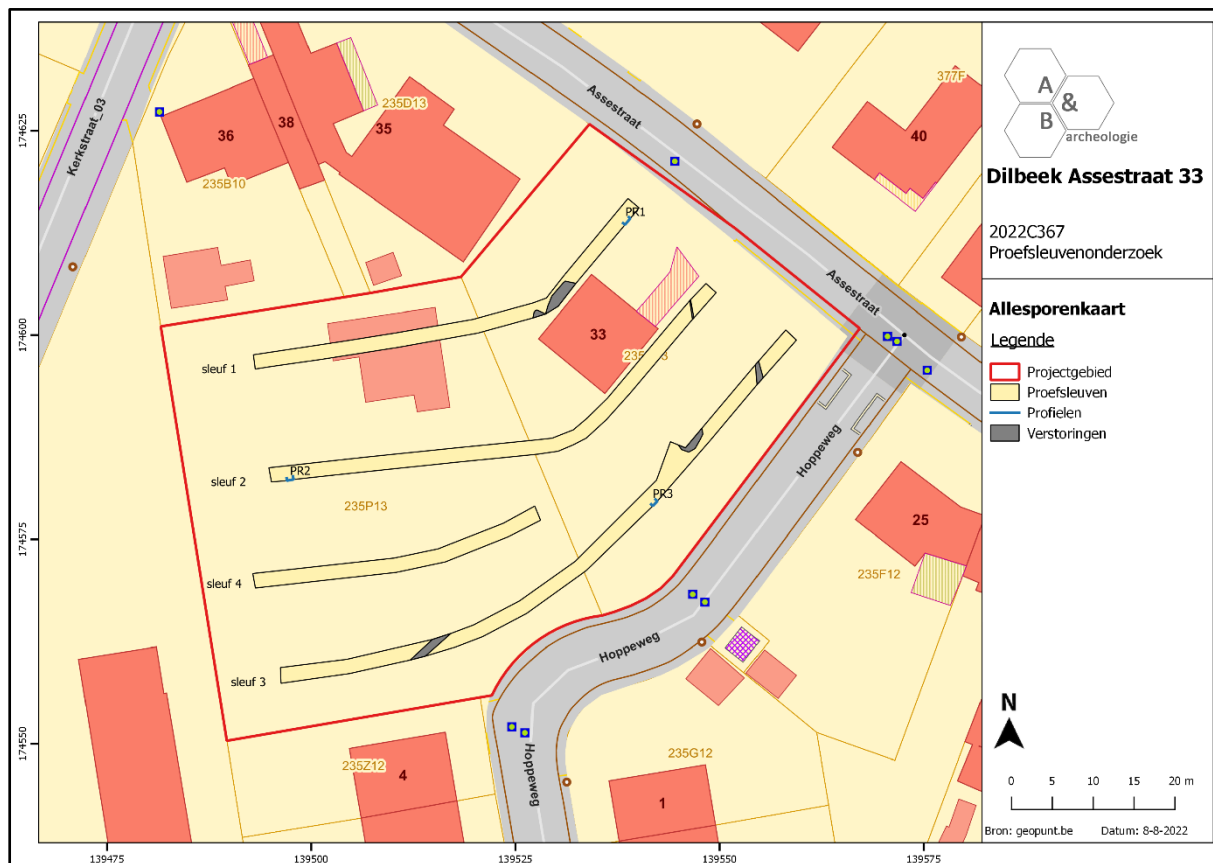
Figuur 16 Profiel 3 in sleuf 3, in het zuidoosten van het plangebied.

Figuur 17 Zicht op de tertiaire klei-zand opduikingen in het uiterste zuidwesten van het plangebied.

3.2.2. Assessment sporen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Er werden louter recente verstoringen aangesneden.

Figuur 18 Allesporenkaart geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

Figuur 19 Zicht op het oostelijke deel van sleuf 1.

Figuur 20 Zicht op het westelijke deel van sleuf 2.

Figuur 21 Zicht op het oostelijke deel van sleuf 2 met vooraan een recente drainagebuis.

Figuur 22 Zicht op sleuf 4.

3.2.3. Assessment vondsten

Niet van toepassing. Er werd geen vondstmateriaal aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

3.2.4. Assessment stalen

Niet van toepassing. Er werden geen stalen genomen tijdens het proefsleuvenonderzoek.

3.2.5. Assessment conservatie

Niet van toepassing.

3.2.6. Datering en interpretatie

Het proefsleuvenonderzoek bracht geen relevante archeologische sporen aan het licht. Er werden louter verstoringen van recente datum geregistreerd. De verstoringen zijn te relateren aan de voormalige bebouwing (puinkuilen) en het voormalige gebruik (drainagebuizen) van het terrein.

3.3. Synthese

3.3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Gezien het proefsleuvenonderzoek geen archeologisch relevante sporen aan het licht bracht, kan gesteld worden dat er geen archeologische site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied.

3.3.2. Beantwoording onderzoeksvragen

In het programma van maatregelen van de bureaustudie⁹ werden volgende onderzoeksvragen opgenomen met betrekking tot het proefsleuvenonderzoek:

- In hoeverre is de bodemopbouw intact, dan wel verstoord?

Hoewel het plangebied bebouwd is geweest, bleef de bodem relatief goed intact. Er werden slechts verspreid enkele verstoorde zones aangetroffen.

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?

Ter hoogte van profiel 1, in het noordoosten van het plangebied, werd bovenaan een ca. 40cm dikke, donkerbruingrijze Ap-horizont vastgesteld. Onderliggend kwam een bruine Bt-horizont voor, die bestond uit een zware zandleem, en waarbinnen roestverschijnselen voorkwamen meteen onder de teelaarde. De Bt-horizont kleurt bleker bij toenemende diepte. In profiel 2, in het westen van het terrein, werd onder de ca. 40cm dikke, donkerbruingrijze Ap-horizont een ca. 20cm dikke overgangshorizont, vermoedelijk te interpreteren als Ap2-horizont vastgesteld. Deze horizont kende een bruinige kleur en bestond uit een zandlemig materiaal waarbinnen baksteenspikkels konden worden opgemerkt. Op een diepte van ca. 60cm werd de Bt-horizont vastgesteld. Deze bestond ook hier uit een bruine, zware zandleem die bleker werd in de diepte. Ter hoogte van profiel 3 werd tot slot een ca. 50cm dikke Ap-horizont aangetroffen bovenaan het profiel. De Bt-horizont bevond zich meteen onder de teelaarde en bestond opnieuw uit een bruine, zware zandleem die bleker werd in de diepte en waarbinnen roestverschijnselen voorkwamen. In het uiterste zuidwestelijke deel van het terrein werden bij het proefsleuvenonderzoek tertiaire opduikingen van blauwgrijze klei en grindrijke zanden vastgesteld.

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?

Het archeologisch vlak bevindt zich in de top van de Bt-horizont, op een diepte vanaf ca. 35 à 60cm onder het huidige maaiveldniveau.

- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden? Zijn er tekenen van erosie?

Er werden geen tekenen van erosie aangetroffen. De uitlogingshorizont werd vermoedelijk opgenomen in de Ap-horizont.

⁹ Claesen et al. 2021b, 9-10.

- Zijn er sporen aanwezig?

Nee. Er werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Binnen het plangebied werden louter verstoringen van recente datum geregistreerd.

- Werd er een waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld?

Nee. Gezien geen archeologische sporen werden aangetroffen, kan gesteld worden dat er geen archeologische site aanwezig is op het terrein.

- Is er vervolgonderzoek noodzakelijk?

Nee. Gezien geen relevante archeologische sporen werden aangetroffen, dient geen verder archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Assestraat/Hoppeweg te Sint-Ulriks-Kapelle (deelgemeente van Dilbeek, provincie Vlaams-Brabant), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota¹⁰ bestond enkel uit een bureauonderzoek. In het programma van maatregelen was opgenomen dat een landschappelijk booronderzoek (en indien nodig een archeologisch booronderzoek en/of proefputtenonderzoek in functie van steentijd artefactensites) en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd dienden te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit uitgesteld vooronderzoek beschreven.

In eerste instantie werd een landschappelijk booronderzoek uitgevoerd op het terrein. Dit onderzoek vond plaats op woensdag 3 augustus 2022. In totaal werden vijf boringen geplaatst, verspreid over het volledige terrein. Hierbij werd vastgesteld dat de toplaag moeilijk doordringbaar was over quasi het volledige terrein vanwege de aanwezigheid van puinhoudende lagen en wortels. Hierdoor dienden drie van de boringen gestaakt te worden in de Ap-horizont. De overige twee boringen vertonen een gelijkaardige Ap-Bt-bodemopbouw. Er werden geen afdoende indicaties aangeboord voor steentijdgevoelige zones, waardoor geen verder booronderzoek werd uitgevoerd. Wel zouden eventueel sites met grondsporen aanwezig kunnen zijn in de top van de Bt-horizont. Mogelijk komen echter eveneens verstoorde zones voor.

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op maandag 8 augustus 2022. Het sleuvenplan zoals opgenomen in het programma van maatregelen bij de bureaustudie voorzag in de aanleg van vier noordoost-zuidwest georiënteerde proefsleuven. Dit plan werd gedeeltelijk aangepast naar de terreinomstandigheden. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie werden de sleuven opnieuw gedicht.

Het plangebied had een oppervlakte van ca. 3.660m². Hiervan werd ca. 411m² (11,2%) onderzocht door middel van proefsleuven en kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee net niet behaald. Het proefsleuvenonderzoek kon echter wel een duidelijk beeld werpen op het archeologisch potentieel van de site, dat in dit geval negatief bleek te zijn.

Het proefsleuvenonderzoek bracht geen relevante archeologische sporen aan het licht. Er werden louter verstoringen van recente datum geregistreerd. De verstoringen zijn te relateren aan de voormalige bebouwing (puinkuilen) en het voormalige gebruik (drainagebuizen) van het terrein. Gezien het proefsleuvenonderzoek geen archeologisch relevante sporen aan het licht bracht, kan gesteld worden dat er geen archeologische site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied. Er dient dan ook geen verder archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden.

¹⁰ Claesen et al. 2021a; 2021b.

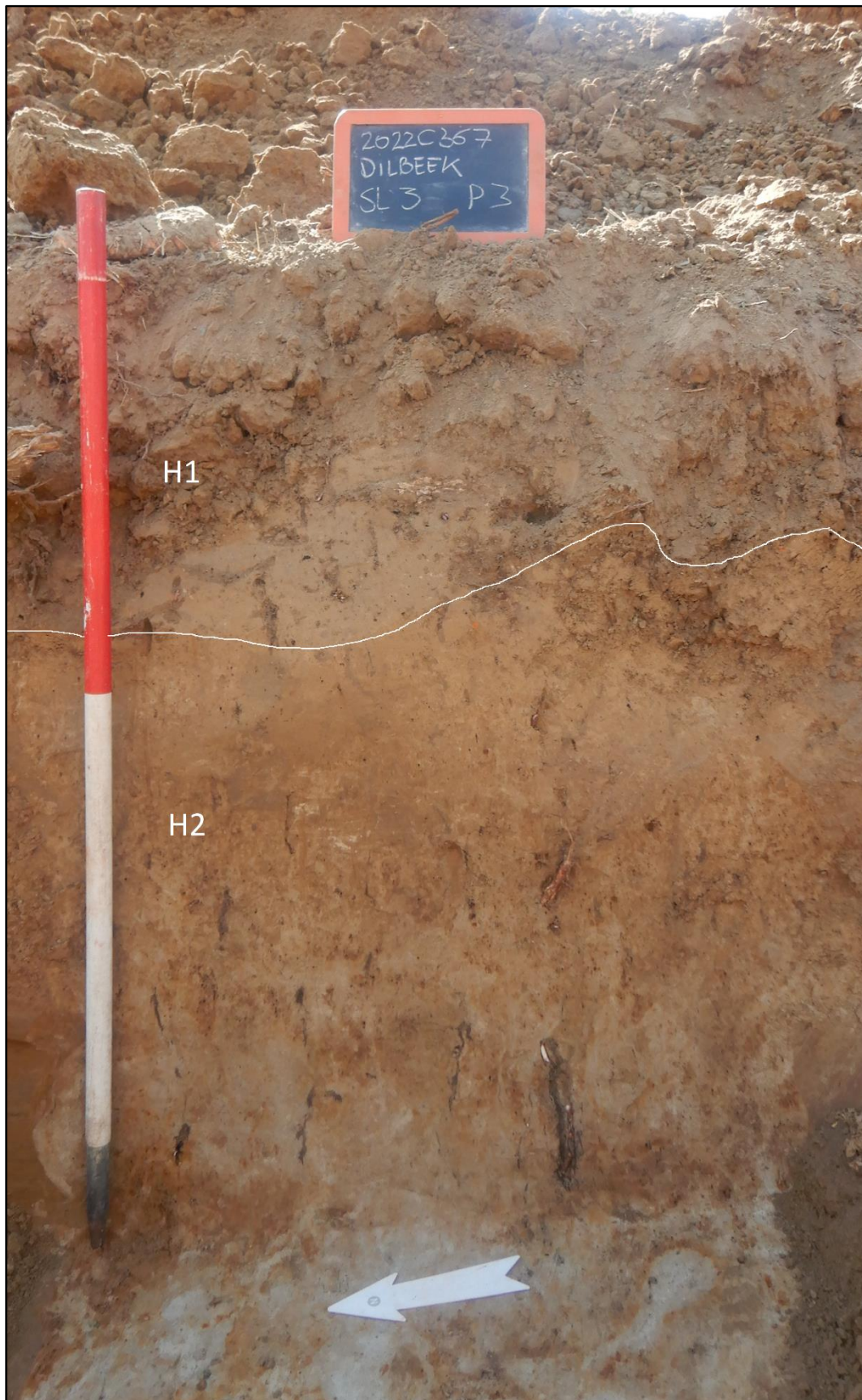
5. Bibliografie

- Claesen J., Van Genechten B., Bouckaert K., Audenaert E., 2021a. *Archeologienota. Dilbeek – Hoppeweg*, Kortenaken: ARCHEBO bvba.
- Claesen J., Van Genechten B., Bouckaert K., Audenaert E., 2021b. *Programma van maatregelen. Dilbeek – Hoppeweg*, Kortenaken: ARCHEBO bvba.
- www.geopunt.be

6. Bijlages

- Referentieprofiel

Projectcode		2022C367		Coördinaten	X 139542,39; Y 174579,69		
Type onderzoek		Proefsleuven			X 139541,81; Y 174579,10		
Profielnummer		PR3		Hoogte	+51,1m TAW		
Oriëntatie		N-Z		Grondwater	niet bereikt		
Datum		08/08/2022		Classificatie	Lca		
Weer		Droog, zonnig			Matig droge zandleembodem met textuur B-horizont		
Beschrijving		Paulien Fonteyn		Fotonr	23		
Landgebruik		Braakland		Plan nr	Zie allesporenkaart		
Vegetatie		/					
Horizont		Diepte (cm)		Methode	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind	beschrijving	bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Ap	0	40	droog	ja	duidelijk	vrij regelmatig
H2	Bt	40	-	droog	nee	-	-
Kleur (visueel)		Vochtigheid		Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen	
				symbool	beschrijving		
Donkerbruingrijs		Droog		L	Zandleem	/	
Bruin-geelbruin		Matig droog		L	Zandleem	Bleker bij toenemende diepte; roestverschijnselen	

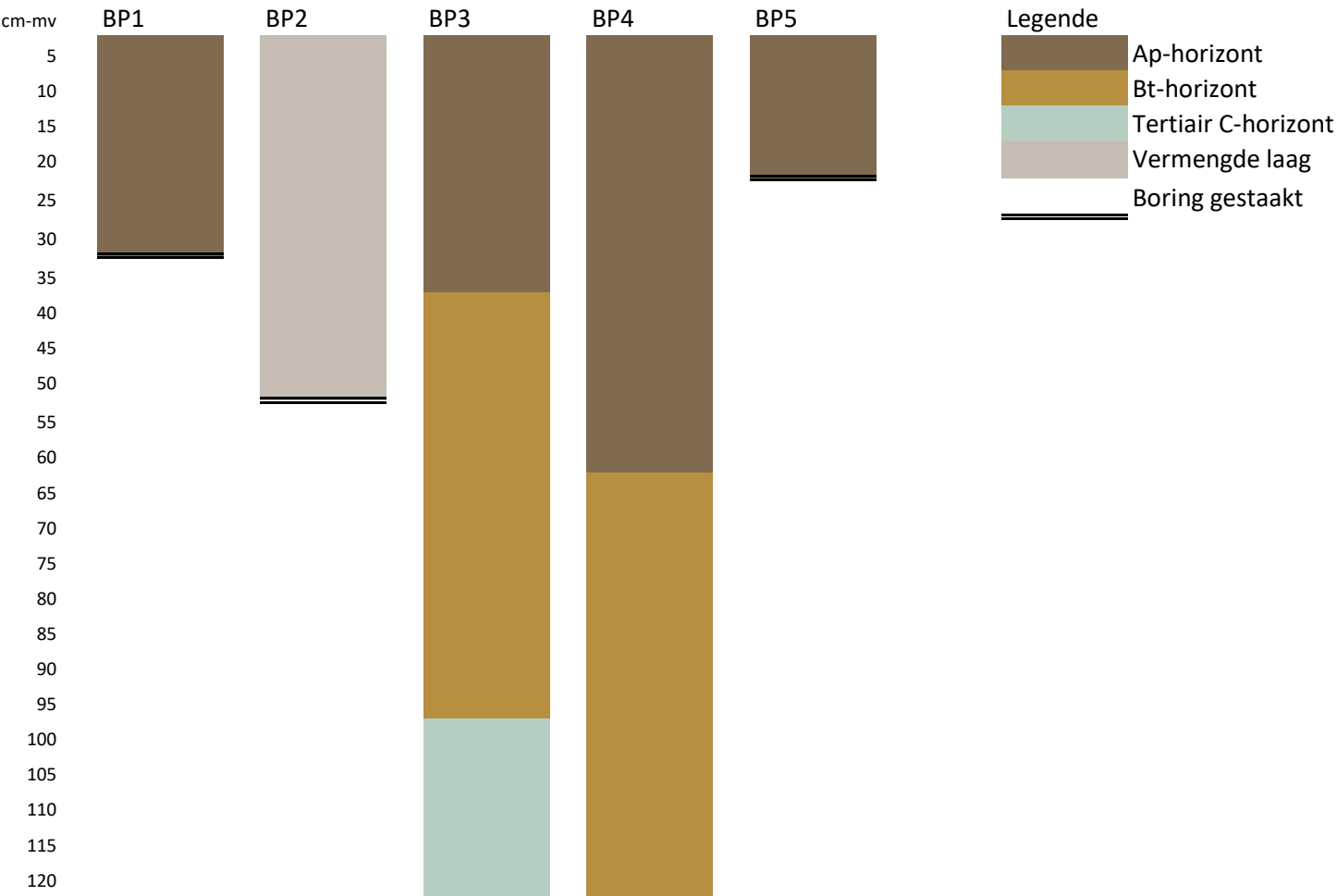
Figuur 23 Zicht op profiel 3 in sleuf 3 met aanduiding van de stratigrafische eenheden.

• Figurenlijst

Figuur 1 Uitsnede uit de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV).....	12
Figuur 2 Aanduiding van de landschappelijke boringen op het GRB (bron: geopunt).	12
Figuur 3 Aanduiding van de landschappelijke boringen op de orthofoto van 2021 (bron: geopunt). ..	13
Figuur 4 Aanduiding van de landschappelijke boringen op het GRB met weergave van het aangeboorde bodemprofiel (bron: geopunt.be)	13
Figuur 5 Zicht op boring 1, gestaakt door de aanwezigheid van grof puin in de Ap-horizont.	14
Figuur 6 Zicht op boring 2 (gestaakt) met vermengde toplaag.	14
Figuur 7 Zicht op boring 3 met A-Bt-Tertiair C bodemprofiel.	15
Figuur 8 Zicht op boorsequentie 4 met A-Bt bodemprofiel.	15
Figuur 9 Zicht op boring 5, gestaakt door de aanwezigheid van grof puin in de Ap-horizont.	15
Figuur 10 Grafische weergave van de boorprofielen.....	16
Figuur 11 Algemeen sleuvenplan, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).	18
Figuur 12 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de referentieprofielen, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).	22
Figuur 13 Algemeen sleuvenplan met hoogte-indicaties van het maaiveldniveau (zwart) en het archeologisch vlak (blauw), geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).....	22
Figuur 14 Profiel 1 in sleuf 1, in het noordoosten van het plangebied.....	23
Figuur 15 Profiel 2 in sleuf 2, in het westen van het plangebied.	23
Figuur 16 Profiel 3 in sleuf 3, in het zuidoosten van het plangebied.....	24
Figuur 17 Zicht op de tertiaire klei-zand opduikingen in het uiterste zuidwesten van het plangebied.	24
Figuur 18 Allesporenkaart geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).....	25
Figuur 19 Zicht op het oostelijke deel van sleuf 1.	26
Figuur 20 Zicht op het westelijke deel van sleuf 2.....	26
Figuur 21 Zicht op het oostelijke deel van sleuf 2 met vooraan een recente drainagebuis.	27
Figuur 22 Zicht op het sleuf 4.	27
Figuur 23 Zicht op profiel 3 in sleuf 3 met aanduiding van de stratigrafische eenheden.....	34

- Plannenlijst

Plannummer	Type	Onderwerp	Schaal	Digitaal	Datum
001	Bodemkaart	Bodemkaart	1:2500	X	09/08/2022
002	Boorplan	Boorplan op GRB	1:500	X	08/08/2022
003	Boorplan	Boorplan op orthofoto	1:500	X	08/08/2022
004	Boorplan	Boorplan profieltypes	1:500	X	16/08/2022
005	Sleuvenplan	Algemeen sleuvenplan	1:500	X	08/08/2022
006	Sleuvenplan	Profielen	1:500	X	08/08/2022
007	Sleuvenplan	Hoogteplan	1:500	X	08/08/2022
008	Sleuvenplan	Allesporenkaart	1:500	X	08/08/2022

Projectcode	2022C368	Boortype	Edelmann
Type onderzoek	Landschappelijk bodemonderzoek	Diameter	7cm
Datum	03/08/2022	Boortechniek	Manueel
Weer	Droog, zonnig	Boorgrid	spreiding
Landgebruik	Braakliggend	Aantal boringen	5
Vegetatie	/		

Boor-punt	x, y	TAW mv	Aardkundige eenheid		cm -mv		Methode beschrijving	Ondergrens			Kleur (visueel)	Vochtigheid	Textuur		Andere fenomenen	Interpretatie	Bodemtype		Plan	Foto
			nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid			symbool	beschrijving			Bodemkaart	Observatie		
1	X: 139557 Y: 174595	+50,4m TAW	1	Ap	0	? gestaakt (-30cm)	Droog	nee	/	/	donkerbruin	zeer droog	L	zandleem	/	teelaarde	Lca	grof puin: boring gestaakt	boorplan	7
2	X: 139527 Y: 174595	+51,3m TAW	1	vermengde laag	0	? gestaakt (-50cm)	Droog	nee	/	/	donkerbruin-geelbruin	matig droog	L	zandleem	vermengd pakket: vergraven gronden	AB	Lca	vergraven gronden	boorplan	8
3	X: 139495 Y: 174596	+51,8m TAW	1	Ap	0	35	Droog	ja	matig	regelmatig	donkerbruin	matig droog	L	zandleem	/	teelaarde	Lca	Lca	boorplan	9
			2	Bt	35	95		ja	matig	regelmatig	bruin; bleker in diepte	matig droog	L	zandleem	/	Bt-horizont				
			3	Tertiair	95	-		nee	/	/	geelbruin	matig droog	L	zandleem	/	Tertiair				
4	X: 139527 Y: 174565	+51,6m TAW	1	Ap	0	35	Droog	ja	matig	regelmatig	donkerbruin	matig droog	L	zandleem	/	teelaarde	Lca	Lca	boorplan	10
			2	Bt	35	-		nee	/	/	bruin	matig droog	L	zandleem	/	Bt-horizont				
5	X: 139497 Y: 174566	+52,3m TAW	1	Ap1	0	? gestaakt (-20cm)	Droog	nee	/	/	donkerbruin	zeer droog	L	zandleem	/	teelaarde	Lca	grof puin: boring gestaakt	boorplan	11

